

عنوان مقاله:

مبانی هستی شناسانه جامعه شناسی اسلامی

محل انتشار:

دوفصلنامه اسلام و علوم اجتماعی، دوره 2، شماره 3 (سال: 1389)

تعداد صفحات اصل مقاله: 30

نویسندگان:

حسین اژدری زاده - عضو هیئت علمی گروه معارف دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق و دانشجوی دکتری جامعه شناسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

رضا کلوری - دانش آموخته حوزه علمیه قم و دانشجوی دکتری جامعه شناسی

خلاصه مقاله:

در این مقاله درصدد بررسی مبانی هستی شناسانه جامعه شناسی از دیدگاهی قرآنی هستیم. با استفاده از آیات قرآن، چهار عنصر خدا، انسان، زمین و پیوند میان انسان با این عناصر و انسان های دیگر، پایه های اصلی (و البته حداقلی)، برای تشکیل جامعه انسانی تشخیص داده شد. با محور قرار دادن دو عنصر انسان و پیوند، ماهیت هر یک را تحلیل کرده، سپس به عناصر دیگر و نحوه اثرگذاری آنها بر این دو عنصر پرداخته ایم. چنین نگاهی، جامعه شناسی موجود انسان - محور را به یک جامعه شناسی خدا - محور تبدیل کرده، انسان را فقط امانتدار تلقی می کند. در این نگاه قرآنی، انسان موجودی دوبعدی است: حیوانی - ملکوتی؛ یعنی میلی بی نهایت، هم به پستی ها و هم به فضیلت ها دارد. همین وضعیت در جامعه انسانی که محصول گرایش ها، روحیه ها، اخلاقیات، افکار و اندیشه افراد است، نیز رخ می دهد و درجه ای از هویت پست یا متعالی را در صحنه اجتماعی از خود به نمایش می گذارد. در این رویکرد، وجود سه عنصر قدرت، معرفت و گرایش های متضاد، میدانی برای ظهور متمایزترین ویژگی انسان، یعنی اختیار دانسته شده است. این ویژگی، خود را در سطوح مختلف فردی، گروهی و اجتماعی نشان می دهد. از دیدگاه قرآنی، مشغولیت زیاد انسان و جامعه انسانی به گرایش های حیوانی و نیز امور خارج از وی (طبیعت و زمین)، از یک سو و فراموشی و بی توجهی به خود ملکوتی و نیز خداوند، از سوی دیگر، باعث بیگانگی فردی و جمعی انسان ها می شود. مهم ترین عامل برای برطرف کردن این حالت، توجه به خدا و خود واقعی است. با توجه به این رویکرد، برای اینکه تحلیل کاملی از جامعه انسانی داشته باشیم، همواره باید به دو عنصر اصلی جامعه (فرد و جمع)، توجه داشته باشیم. همچنین، توجه به نوع رابطه این دو با خداوند و هستی (طبیعت و زمین) نیز تاثیر بسزایی در فهم رفتار فردی و اجتماعی انسان دارد.

کلمات کلیدی:

هستی شناسی، جامعه شناسی، انسان شناسی، اسلامی، فطرت، جامعه، انسان، اجتماع

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/856688>

